Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ Комунист

12 йанварь 1937 ий № 3 (287)

ВЛКСМ МАРОБКОМ дэн ГОРКОМ ОРГАН.

Агротэхник тунэммашым организатлаш

ВЛКСМ Маробком комсомолэц-влак дэн молодьожлан агрозоотэхник тунэммэ программым пэнгыдэмдэн.

Вэрлаштэ агрозоотэхник тунэммашым программэ почэш шошым мартэ тунэм шуктышашын организатлаш кӱлэш. ВЛКСМ Маробкомын пунчалжэ почэш тидэ паша шуктымаштэ райкомол сэкрэтарь - влак ышкак мутым кучат.

Агрозоотэхник экзамэным кодшо ийын „сайын" да „отличнэ" кучышо-влакын шинчымыштым умбакыжат кугэмдышашлан нуным агрономийым заочно тунэмашкэ шупшман, район колхоз школлашкэ да тӱрлӧ курслашкэ колтэн шогыман, лиймэ вэрэш посна спэциальность дэнэ (йытын паша, вольык ончымаш, молат) курс-влакым организатлыман.

Агрокружок-влак пашам кӱрылтдэ ыштышт манын чыла кӱлэш йӧным ыштыман. Район колхоз школ, тракторист-влакым йамдылымэ курс, хата-лабораторий, агрокружок-влак комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштэ массэ-политик пашам ыштымэ рӱдӧ вэрыш савырнышаш улыт.

Агрокружокышто программэ почэш тунэм пытарымэк тунамак общэствэнэ агротэхник экзамэным организатлаш кӱлэш. Общэствэнэ агротэхник экзамэнышкэ колхозник-влакымат кумдан шупшман, нунын полшымышт дэнэ эртарыман. 1937 ий шошо ага тӱҥалмэш тидэ экзамэн гоч МТС дэн колхозлаштэ улшо тӱҥ рэшайышэ кадрым лукташ кӱлэш. Тидэ задачым шуктышаш вэрч вэрласэ райзо-влакат комсомол организацэ дэч шагал огыл мутым кучат.

Агрокружок вуйлатышылан агрономым, зоотэхникым, эн сай колхоз вуйлатышым, бригадирым ойырыман, нуным райзо дэнэ ырлььа ВЛКСМ райком бӱроэш кажныштым посна пэнгыдэмдаш кӱлэш.

Кружок вуйлатышэ-влаклан пашаштышт эрээк полшэн шогаш кӱлэш. Тидлан конфэрэнцым, сэминарым эртарыман, консультацым ыштыман, сай кружок-влакын опытыштым кумдан шарыман.

ВЛКСМ Обком фэвраль тӱҥалтышыштэ вэрлаштэ агрозоотэхник тунэммаш кузэ каймэ нэргэн рэспубликысэ радиопэрэкличкым эртараш пунчалын. Радиопэрэкличкэ мартэ райкомол дэн райзо-влак кугу пашам ыштышаш улыт.

Агротэхник тунэммаш—мэш вугу политик паша. Тудо шушаш кум нял ий гыч ий йэда 7-8 милиард пуд пырчан шурным налаш тӱҥалмэ нэргэн Сталин йолташын ончыктымыжым шуктымаш дэнэ кылдалт шога.

Моско, ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт—СТАЛИН йолташлан

Пагалымэ Иосиф Виссарионович!

Лэнинско-Сталинский национальнэ политикым чын илышыш пуртымаш мари калыклан шуко национальностьан Совэт Ушэмын изак-шольак йэшыштыжэ ышкэ эрыкан кугыжаныш шот дэнэ илашыжэ правам пуэн.

Курым дэнэ кок пачаш пызырымаштэ—национальнэ да социальнэ шотышто пызырымаштэ—илышэ мари калык пычкэмышэш кодын, йӧршэш пытышаш ончык шуын ыльэ.

Тыйын, Лэнинын ӱшан учэникшын да Совэт Ушэмысэ шуко национальностьан калыкын йӧратымэ туныктышыжын, вождьшын вуйлатымэ комунист партийгына мари калыклан куанымашан, пийалан да эрыкан илышым пуэн.

Тыйын ыштымэ у Конституцо Совэт Ушэмысэ чыла калыклан озанлык дэн культур шотышто кушкашыжэ мучашдымэ йӧным пуа.

Мари йылмэ йодыш дэнэ погынышо пэрвой наук конфэрэнцэ тыланэт, Иосиф Виссарионович, мэмнан таҥ да туныктышына ышкэ кугу саламжым колта да мари йылмэ йодыш национальнэ форман, социалист кӧрган культурым куштымо, комунист общэствым ыштымэ пашалан кэлшышын шукталтэш—манын тыйым ӱшандара.

Конфэрэнцэ прэзидиум.

Марбумстройын комсомолка-стахановкажэ Толстова Ньура йолташ.

СТАЛИН йолташ гэрман писатэль Л. ФЭИХТВАНГЭР дэнэ мутланэн

8 йанварыштэ, Сталин йолташ гэрман писатэль Л. Фэйхтвангэр дэнэ мутланэн.

Мутланымаш 3 шагат утла шуйнэн.

КИНДЭ ДЭНЭ ТОРГАЙЫМЭ НЭРГЭН

Мари АССР Исполнитэльнэ Комитэт Прэзидиум дэн ВКП(б) Обком бӱрон 1937 ий 9 йанварыштэ пунчалмышт

Мари Рэспубликыштэ киндым ужалаш лиймэ нэргэн ССР Ушэм Совнарком дэн ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын пунчалмышт почэш Мари АССР Исполнитэльнэ Комитэт Прэзидиум дэн ВКП(б) Обком бӱро пунчалыт:

Колхоз, колхозник дэн ышкэт озанлыкан шэмэр-влаклан ышкэ киндыштым (ложашым, пырчым да кӱэштмэ киндым) коопэратив организацылан, тугак ола дэн йал пазарлаштэ да кӱртньӧ корно станцылаштэ ужалкалаш эрыкым пуаш.

Мари АССР Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль олмэштышэ—БУСЫГИН.

ВКП(б) Обком сэкрэтарь—САПАЙЭВ.

Ындэ тунэмаш тӱҥалына

Каникул жапыштэ лачак ийгэчат лэвэ ыльэ. Тидэ мланна, тунэмшэ-влаклан, пэш сай лий. Мэ вэт шинчэна: чыла пашам план почэш ыштат. Мэат каникулым эртараш планым ыштэн улына ыльэ Планыштэ изи тэр дэнэ, йэчэ дэнэ, адак коньки дэнэ мунчалташ кӱлмым ончыктымо. Тӱрлӧ модыш дэнэ модмымат планыштэ ончыктымо ыльэ.

Планыштэ ончыктымым шуктышна. Катокышто коньки дэнэ мунчалтэн мунчалтэн, тӱрлынат модын улына. Изи тэр дэнэ мунчалтэнна. Школышто биллиард, шахмат, шашкэ улыт. Тушкат модаш коштын улына.

Ындэ тунэмаш тӱҥалына. Сайын канышна гын, тунэмашат сайынак тӱҥалына.

М. Бабин.

Шэкльавур пэлэ кыдалаш школ, Йошкар-Ола район.

Отличник-влак экскурсийыш мийэн тольыч

Тэлэ каникул жапыштэ Бумстройысо кыдалаш школышто тунэмшэ-отличник-влак, чылажэ 27 йэҥ Озаҥ олаш экскурсийыш мийэн тольыч. Нуно сай школлаштэ, пионьэр отрӓдлаштэ лийыныт, нунын пашаштым, илышыштым паланыт. Озаҥ оласэ йоча тэхник станцышкэ, музэйлашкэ да ик заводышко мийэныт. Отличник - влак экскурсийыш миймыштлан пэш чот куанэныт. Нуным Озаҥ оласэ пионьэр, тунэмшэ-влак сайын вашлийыныт.

В. И. Йушков.

ЫШКЭНАН РЭСПУБЛИКЫШТЭ

670 тэнгэ

Йошкар-Ола искусство пашалан тунэммэ тэхникумышто тунэмшэ дэн туныктышо-влак 670 тэнгэаш осоавиахим лоторэй билэтым нальыч.

М. Потайэв.
Ф. Стрэльников.

Шашкэ турнир

Кой-сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур р-н) шашкэ турнир эртыш. Турнир 5 йанварыштэ эртарымэ. Турнирыштэ ончыл вэрым 7-шэ классыштэ тунэмшэ Коновалов Афанасий нальэ. Тудын 14 очко лийын. Кокымшо вэрым Иванов (9,5 очко), кумышо вэрым Пикэйэв Пӧтр (8,5 очко) нальыч.

П. Иванов.

17 у пэдагог

31 дэкабрыштэ (1936 ий) Шэрнур пэдтэхникум 17 у пэдагогым туныктэн лукто. Нунын кокла гыч шукышт комсомолэц улыт.

Чаплэ йубилэй

Роҥго район, Шуар-сола образцово тӱҥалтыш школышто. Карп Афанасйэвич Дэрэвӓшкин туныкта. Дэрэвӓшкин йолташын туныктымо пашам ышташ тӱҥалмыжлан 40 ий шуо.

Школ пашаштэ Карп Афанасйэвичын заслугыжым шотлэн Роҥго РОНО, адак тӱҥалтыш дэн кыдалаш школышто туныктышо-влак 9 йанварыштэ йубилэйжым палэмдышт.

Мари кинотрэст лийэш

Мари рэспублик Исполкомын пунчалжэ почэш, рэспубликэшна Мари кинотрэст ышталтэш. Кызыт Йошкар-Ола горсовэтлан кинотэатр пӧртым чыла Маркинотрэстлан пуаш кӱштымӧ.

Мари литэратур йылмэ да йылмэ культур вийангдымэ шотышто ончыклык задачэ

ВКП(б) Маробком сэкрэтарь Н. Н. САПАЙЭВ йолташын 1937 ий 6 йанварыштэ пэрвой мари йылмэ наук конфэрэнцэш ыштымэ докладшэ гыч

Шәмәр марийын ожнысо илышыжә пәш шучко ыльә. Мари калыкын шӱнгәлан кодмыжо дәнә пайдаланән, руш купәч дән кулак-влак, мари кулак да карт-влак дәнә кәлшән, шәмәр марийым чаманыдә пызырәныт.

Комунист партий да тудын кугу вождьшо Ләнин дән Сталин вуйлатымә дәнә проләтар рәвольуцо мари калыкымат моло наций-влак дәнә пырльа эрыкыш лукто, 1921 ийыштә Мари область почылто. 1936 ийыштә сталинский Конституцо МАО-м Мари АССР-ыш савырән. Областьым рәспубликыш савырымаш млання у вийым йәшарән пуа, социалист строитәльствын чыла ужашыштыжат у сәнгымашым ышташ куатым пуа.

Эртышә 15 ийыштә мәмнан эл тӱнг-вож гычак уэмә. Тудо аграрнә-сырйәвой гыч промышлэннә-аграрнә элыш савырнән. Мари калыкын культуржо, йылмыжә, литәратуржо талын кушкэш. 1917 ий мартә марла 140 нарә книга ләктын ыльә гын (утларакшә рәлигий нәргән), 1917 ий гыч 1935 ий мартә 2500 нарә тӱрлӧ книгам лукмо. Тидә ләнинско-сталинский национальнә политикын сәнгымыжым раш ончыкта.

Мари йылмыштә кугу вашталтыш лийә. Мари йылмыш тӱжәм дәнә у тәрмин пурән. Тыгә учәбник лукташ, марксизм-ләнинизм классик-влакын сәрымыштым марлаш кусараш йӧн лийә.

Мари литәратур йылмә пәш талә класс кучәдалмаш условийыштә кушкэш. Национальнә вопрос шотышто капитализмын косажә утларак чот вожан кәртәш. Класс шотышто тушман улшо, антисовәт элэмәнт-влак йылмә пашам ышкә кид йымакышт погән налаш тӧчәныт, кызытат тӧчат. „Йандар мари йылмым ыштымә“ лозунг дәнә лэвэдалтын, националист-влак литәратур дән калык йылмым тораш тӧчат, мари йылмыш интәрнациональнә да совәтизм мутым пуртымо ваштарәш шогат. Тидын дәнә пырльак вәликодәржавнә шовинист-влакат мари йылмын кушшашыжым чараклынэшт, мари йылмыш руш мутым ойыркалыдә пуртынэшт. Вәликодәржавнә шовинизм ваштарәшат, вәрысә национализм ваштарәшат чаманыдә кучәдалмә годым вәлә мари литәратур йылмым ыштымаштә мә ончыко кайэна. Кугыжа годсо Российыштә мари литәратур кугыжан правитәльствылан мари калыкым рушыш вашкәрак савыраш гына кӱләш ыльә. Сандәнә тунам литәратур йылмә лийын кәртмә нәргән ойлашат ок лий. Помэщик дән капиталист властьым сӱмырымәк вәлә, чыла нацийланат ик тӧр правам пумәк вәлә национальнә формав, социалист кӧрган культурым ышташ кумда корно п о ч ы л т о. ССР Ушэм калык-влакын илышыштым, йӱлаштым вәсәмдымаштә шочмо йылмылан пәш кугу вәр ойыралтәш. Проләтар диктатурым пәнгыдәмдымаштә, чыла национальностьын социалист строитәльствыш ушымаштә, шәмәр массын культуржым нӧлтымаштә, проләтар идәологийын влийаньыжым вийангдымаштә йылмә—пәш вийан, пӱсӧ оружий лийын шога! Сандәнак комунист партий дән совәт власть национальнә йылмә вийангмым пәш кугун акла. Тидә шотышто мәмнат кугу паша ышталтә.

Фәвраль рәвольуцо дәч вара мари пәчатым буржуазнә националист-влак ышкә кид йымакышт погән налыныт ыльә. Пӱрӧ олаштә эртышә пәрвой мари сйэздыштә мари йылмә нәргән кангашымә годым мари йылмә гыч чыла вәс йылмә мутым поктән лукташ; тошто мари мутым илыжташ пунчалныт. Тидлан ӧрман огыл: сйэзд пӱтыньәк эсәр корнышто шогән да учрәдитәльнә погынымаш вәрч йӱклән. Тидә сйэздын кышажә мари пәчатыштә йатыр жап койын. Мутлан, В. Мухин 1922 ийыштат мари литәратур йылмә ыштымә пашам буржуазнә национализм корныш шогалташ тыршән, мари литәратур йылмын вийнышаш корныжо руш литәратур йылмын кушкын толмо корнык дәнак кайман, манын ойлән. Тидә „тәорийжым“ Мухин 1925 ийыштат чот аралән, йылмә вийнышаш буржуазнә националист корныш шӱкән. Тудо литәратур йылмын тӱнгжылан олык мари йылмым шоташ тәмлән, эрвәл мари йылмыланжә улыжат олык мари йылмә ончылно сукән шинчаш вәлә кодаш ыльә. Ик диалэктым гына литәратур йылмә тӱныш пыштымаш—наук могырымат, политик могырымат тушман ой.

Диалэкт-влакым аклымә шотышто Г. Г. Карамзинат Мухин корныштак шога. Ойыртәмжә улыжат тыгайә: Мухин олык йылмә вәрч, а Кармазин эрвәл йылмә вәрч шога. Нуно коктынат буржуазнә национализм корныш мунчалтән волат.

Мәмнан вәс йылмызына В. М. Васильәв диалэкт-влакым вәс сәмын ончән ик литәратур йылмым ыштышаш вәрч тудо олык-эрвәл йылмымат, курык мари йылмымат иктыш ушаш тәмла. Тудо ончыл вәрыш „к у л ь т у р к ӱ л ә ш л ы к ы м“ луктәш, „тыгә паша куштыләмәш, пашалэктыш нӧлталтәш“, манәш. Но тудын искусственнә йылмыжә эрвәл-олык марийнат, курык марийнат культур вийангмыжым чаракла ыльә. Васильәв политик кӱләш-

лык нәргәнат „ок мондо“: тыгә йылмә ыштымаштә „патриотизм“ пыта, манәш. Но тидә проэктшә „патриотизмым“ илыжта в ә л ә ыльә. Ик могырым, тидә кок диалэктын прәдставитәльжә-влак коклаштә ышкә диалэкт мутыштым общо йылмыш пуртышаш вәрч кучәдалмышт пӱсәмәш ыльә, вәс могырым, искусственнә ыштымә йылмышт калык йылмә дәч торла да массым социалист строитәльствыш ушымаштә тормозыш савырна ыльә. Тидә тушман тәорийым мәмнан партий антилэнинскийлан шотлән да йӧрдымыш луктын.

Мари литәратур йылмым у мут дәнә пойдарымә шотыштат кучәдалмаш йатыр лийә. Тидә шотыштат йылмызә-влак (В. Мухин, Кармазин, Васильәв, Капитонов, молат) пәрвой мари сйэздын ойжым шукташ тӧчәныт. Нуно „Ўжара“ дән „Йошкар кәчә“ газәтлаштә, „У илыш“ журналыштә мари йылмым „йандарәмдышаш“ нәргән йатыр сәрәныт, у мари мутым шонән луктәдә спискым пәчәтлылныт. Шонән лукмо мутышт гыч йатыржә илышыш пурән ыш шу.

Кармазинын тидә шотышто ойлымыжым ончалына. Тудо мари йылмым эрыктышаш вәрч чоклымашым, йомакым, мурым тунәмаш йӱдә, йылмә вийнышаш корным тыштә вәлә ужәш. Тудо мари йылмә гыч чыла моло калык мутым эрыктән лукташ ужәш. Тыгай ӱжмашым пәчәтлышә „У илыш“ журналын тидә номырыштыжак 270 у мутым пәчәтләнәт. Тәвә йужныжо: ончыгар — прәдмәт, йӧндымач — промышлэнность, йылгыждыр йылгәмчык—мәталл, пырчык—единица, молат. Чыла тидә шовән лукмо мут-влак илышыш пурыдә кодыныт.

Капитоновын статьяжымат коклаш кодаш ок лий. Тудо руш лӱм-влакым рушлак сәраш тәмла гын, тидын олмәш рәвольуцым—„калык пудранымаш“, диктатурым—„чот, пәтыдын кучымаш“ маныктынэжә. Интәрнациональнә мутым кусараш ой пумыж дәнә Капитонов вәрысә национализм корныш лупшалтәш. Кужәч Капитоновын тыгай политик йонгылышыжо ләктәш? Тәвә кужәч: тудо буржуазнә, индойәвропәй лингвистик корнышто шогән. Тудо, буржуазнә лингвист-влак сәмынак, ик йылмә гыч шуко йылмә лиймә тәорийым аралән. Сандәнак тудо мари йылмә ләкмә вожым кычалаш тӱналын, финн дән эстон йылмым тунәмаш шӱда. Руш йылмә мари йылмылан родо огыл манын туныктымыж дәнә Капитонов чынжымак финн буржуазийлан полшышыш савырнән.

1928 ийыштә мари литәратур йылмым ыштымә шотышто кок кугу событий лийә: „Мари мутәр“ да „Русско-марийский словарь“ ләктыныт. Кок мутәрыштат кугу ситыдымаш уло: нуно вәрысә национализм корнышто шогат. Мари мутәрыштә мари йылмыш Октьабрь рәвольуцо дәч вара пурышо мут влак шагал улыт. Йужо тәрминым калыклан умылдымын кусарән лукмо. „Русско-марийский словарьыштә“ тыгай мут тидләчат шуко. Нунын коклаштә тыгайат уло: абсолютный — йалтакан, авантюрист — кажәй (з а л ы ш т ә воштылмаш), авиация—йужкоштык, автономия—ышкә вуйвод, аккумулятор — туләнгәр вийым погышо артык, бактәрия—иләр, гәрой—таләшкә, динамит — пудәштык, капиталист — ший вундан шуко оксан йәнг (залыштә воштылмаш), колония—угыч кусныимо вәр, динамика — кусныльтыш, ячәйка ВКП(б)—изи пырлаэ тӱшка (залыштә чот воштылмаш).

Кӱшнӧ каласымәм гыч тыгә койәш: МАО што вәрысә национализм чот вожангын ыльә, националист-влак йылмә пашаштә йатыр жап вуйланәныт ыльә. Тугак вәс уклонымат мондыман огыл. МАО условийыштә вәликорус шовинизм—мари йылмым кӱлдымашлан шотлымаштә койәш. Мари интәллигәнцә коклаштә мари йылмым аклыдымаш кызытат койәш. Нуно мари калыкым руш калык дәнә иктыш кызытак ушышаш вәрч шогат,—мари йылмә руш йылмә дәнә ушнымо корнышто шога,—маныт. Нунын ваштарәшат, вәрысә национализм ваштарәш кучәдалмылак, но йыдә, чарныдә кучәдалаш кӱләш.

Октьабрь рәвольуцо дәч вара мәмнан йылмыш пәш шуко у мут, у тәрмин пурән. Интәрнациональнә дән совәтизм мут дәнә йыгырәак йылмыштына ышкәнан мут-влакат шочыт. Чыла тидә мәмнан йылмынам йатыр ончыко шӱкалә.

Рәконструкцо жапыштә да тулӛч вара мәмнан литәратура кугу сәнгымашым ыштыш. Мари литәратурыш у писатәль кадр йәшаралтә, тошто писатәль-влакат йатыр сай у произвәдәньым возәныт. Рушла гыч сылнә мутан литәратурым кусарымашат мари йылмым вийангдаш полшыш. Школ-влаклан учәбникым лукмаш йылмынам наук тәхник тәрмин дәнә пойдарыш. Марксизм-ләнинизм классик-влакын возымышт марлаш кусаралтыт. Йылмым тәорий могыр гыч ончылмашат йатыр пашам ыштымә. Тидә шотышто акадәмик Н. Я. Маррын да тудын учәникшә М. П. Чхаидзән пашашт ойыртәмынак посна вәрым налын шогат. Кызыт млання мари литәратур йылмым сайәмдаш, тудым калык дәк адакат лишкырак ышташ кӱләш.

Чыла тидә сәнгымаш-влак тәвә мом ончыктат: мәмнан литәратур йылмына уло, тудым ыштән шуктымо. Т у н г а л т ы ш ышталтын. Тидә тӱнгалтышына пәнгыдә. Тидым мәмнан литәратурын чыла эртышә корныжо да мари литәратурын рушлаш кусармашат раш ончыкта. „Мәмнан литәратур йылмә укә, мәмнан сылнымутан литәратурна пәш нужна“ манмә троцкист ойлан мучашым ышташ кӱләш.

Маркс, Энгәльс, Ләнин дән Сталинын йылмә нәргән ойлымышт, акадәмик Маррын йылмә нәргән у туныктымыжо йылмә нәргән буржуазнә туныктымашын шойаклыкшым, осаллыкшым тӱжвак луктыныт. Марксизм ләнинизмлан нәгызым пыштышә-влакын да Маррын туныктымышт йылмә шотышто тушман корно ваштарәш, вәликодәржавнә шовинизм да вәрысә национализм ваштарәш кучәдалаш оружийым пуыш. Тидә туныктымашак йылмә шотышто ончыклык задачә-влакым паләмдаш йӧным ыштыш.

У туныктымаш почәш, йылмә вийнымаш шуко йылмә гыч ик йылмыш кайа. „Айдәмә тукым ик йылмә гыч тӱгалын огыл, а уло айдәмә тукымын ик йылмыж дәкә кайән да кайа“,—манәш Марр. Тидак Сталин йолташ мутшо гыч койәш:

„Национальнә культур да национальнә йылмә-влакын ончыко могай лийшашышт шотышто мый ожнат, кызытат Ләнинын

(Мучаш 3-шо могырышто)

САПАЙЭВ ЙОЛТАШЫН ДОКЛАДШЭ
(МУЧАШ)

тыгай ойжым кучэм: тӱньамбал масштабыштэ социализм сэнгымэ жапыштэ, социализм пэнгыдэм шумэк да илышыш пурымэк, национальнэ йылмэ-влак утлаш лийдымын ик общо йылмыш ушнышаш улыт. Тидэ йылмыжэ, мутат укэ, вэликорусскийат, нэмэцкийат ок лий, а могай гынат у лийэш". (Сталин—ВКП(б) XVI сйэздыштэ кошартыш мутшо гыч).

Ончыклык ик тӱньамбал йылмыш кайымэ корно—национальнэ йылмым виянгдымашт, атыландарымашт. Сандэнэ мланна мари йылмым чыла йӧн дэнэ вийангдаш, тудым социализм ыштымэ эпохылан кэлшышэ кӱкшытыш нӧлталаш кӱлэш.

Мари йылмын ончык вийнышаш корныжо могайэ? Тидэ Сталин йолташын мутшо гыч р а ш койэш: йылмым вийанглаш пролэтар корно лийман. Посна йылмэ-влакын ик тӱньамбал йылмыш ушнышашыштым шотыш налмэ лийжэ. Эрвэл, олык дэн курык мари нарэчийлаштэ у л ш о ойыртэм-влак мари йылмым ужашлан шэлылт толмыжым вырчат огыт ончыкто. Йылмэ нэргэн у туныктымаш почэш, посна диалэкт-влак ожно посна йылмэ улыт ыльэ. Тыгэ, мари йылмыштэ ожно ышкэ шотан лийшэ тукым йылмэвлак кызыт иктыш ушнэн толыт.

Лэнинско-сталинский национальнэ политикым илышыш чын пуртэн толмылан кӧра эрвэл да олык мари-влаклан ик литэратурым лукмаш тидэ нарэчийвлакым утыр лишэмдэн шога. Тидэ нарэчий-влакын иктэ-вэсэ дэнэ чак пижын шогымышт литэратурым пырльа луктэш чыла йӧным пуа. Эрвэл да олык мари коклаштэ ик литэратур йылмэ ыштымым ончык колтышаш вэрч кок нарэчийымат мари литэратур йылмыш тӧр права дэнэ пуртэн шогыман. Ик орфографийым ыштышаш вэрч, тӱрлӧ вэрэ илышэ марийын тӱрлын ойлымыштым икгай сэраш тӱналман. Икгай сэрымым ыштымаштэ эрвэл марийат, олык марийат тӧр праван лийман. Ваш кэлшымаш лийын шудымо годым кок вариантымат лийын кэртмылан шотлаш кӱлэш (тыдэ—тидэ, ылье—ильэ, шамыч—влак, молат). Икгай значэньан, но тӱрлӧ вэрэ тӱрлын ойлалтшэ мут-влак (йамлэ—сылнэ, ойласаш—кутыраш, артырэн—йэшарэн, молат) литэратурыш тӧр пурыман, улыжат ваш умландаралтман. Йаранг марийлан литэратурым пушаш нэргэнат шоналташ кӱлэш: посна газэтым лукман, йылмыштым тунэмман. Тэрминологий пашам шуктымаштэ ончыл вэрыштэ интэрнационализм интэрэс шогыжо. Литэратурымат тидэ принцип дэнак лукташ кӱлэш. Мари йылмэ нарэчий дэн говорым тунэм налын, кугу словарым лукман.

Йылмэ—пролэтар диктатурым пэнгыдэмдышэ виян орудий.

Мари Автоном Совэт Социалист Рэспубликысэ чыла комсомолэц-влаклан

Звэнигэ районысо комсомолэц-стахановэц-влакын виш сэрышышт

ШЭРГЭ ЙОЛТАШ-ВЛАК!

Комсомол X-шо сйэздын пунчалжым шуктэн, районысо комсомол организацэ молодьожым идэйнэ политик дэн общэобразовательнэ шинчымашыжым нӧлтымаштэ начар огыл пашам ыштэн. Политик тунэммэ 84 кружокышто 830 комсомолэц да комсомолышто шогыдымо рвэзэвлак кокла гыч 772 йэнг тунэмэш. Кажнэ комсомолэц производство дэч кӱрылтдэак кыдалаш образованьым налжэ манын, районышто повышэннэ типан 7 школым организатлымэ, тушто 199 йэнг тунэмэш.

Стахановла ыштымэ 1936 ийыштэ район партий организацэ да ВЛКСМ Обком вуйлатымэ дэнэ комсомол организацэ шӱдӧ дэнэ знатлэ йэнг-влакым воспитатлэн, нунын лӱмыштым самырык Мари Рэспубликысэ чыла шэмэр-влак шинчат. Мэмнан совэщаньыштэ лийшэ ВЛКСМ X шо сйэзд лӱмэш арматур бригадын бригадиржэ Иван Костиным мэмнан районысо рвэзэ-влак пэш сайын шинчат. Тидэ бригадысэ чыла 34 члэн стахановэц улыт, бригадэ кок кана йошкар знамым налын. Трофимов, Толстова, Смолэнцэв, Дэнисов, Йушкина, Пугалова, Лоскутов, Соснин, Борис Йэрмаков, Василий Б о г д а н о в, Болдайэвская, Рьабчиков, Крылов, Ласточкина да моло стахановэцвлакынат лӱмышт палымэ улыт.

1936 ийыштэ мэ начар огыл ыштышна. Молодьожын эн сай тангжэ, чылан йӧратымэ Сталин йолташ партий дэн комсомолым ыштымэ сэнгымашэш тыпланыман огыл, манын, туныкта.

Сталинский у Конституцо Мари калыклан Автоном Совэт Социалист Рэспубликым пуэн.

Шэргэ йолташ-влак, мэ, комсомолэц-с т а х а н о в э цвлак районысо пэрвой совэщаньыштэ лийшэ - влак ышкэнан вийнам тэмдан вэк савырэна. 1937 ийыштэ стахановский движэньым эша кумдан шарэна. Тыгэ кажнэ комсомолэц, комсомолка, самырык пашазэ дэн пашазэ ӱдрамаш, колхозник дэн колхозницэ кӱкшӧ паша лэктышын мастаржэ—стахановэц лийышт.

Тидэ задачым ышкэ производствын тэхникышым кидыш налшаш вэрч чакныдэ кучэдалмэ дэнэ вэлэ шукташ лийэш.

Ӱдыр-влак коклаштэ пашам вийангдымашкэ поснак ончална да самырык стахановэц-влаклан конкрэтнэ полышым пуэна.

Политшколлаштэ пашам образцово шындаш, политик воспитаньын качэствыжым нӧлталаш мэ пропагандист - влакым ӱжына. Чрэзвычайнэ VIII-шэ Совэт Сйэздын историчэский докумэнт-влакшым да Сталин йолташын докладшым кэлгын тунэммашым организатлаш кӱлэш.

Сталин йолташын докладшым сайын тунэмын 1937 ийыштэ производствэннэ программым шукташ, кӱкшӧ шурно лэктышым налаш, молодьож дэн йоча воспитатлымэ пашам эн сай шындаш, самырык Мари рэспубликым мэмнан кумда совэт элын ончыл рэспублик д э н областьвлак радамыш лэкташ комсомол дэн молодьожын вийыштым эша сайракын мобилизатлэна.

Самырык туныктышо, избач, культур фронтысо пашайэн-влак!

Йошкар пусакым, клубым, лудмо пӧртым молодьож коклаштэ культур массэ пашам ыштымэ рӱдышкӧ савыраш мэ тэмдам ӱжына. Комсомол дэнэ пырльа пырдыж газэтым лукса, газэтым, журналым да сылнымутан кнагам йӱкын лудмашым организатлыза. Культур пашам ыштымэ тидэ вэрлаш художэствэннэ самодэятэльностьын мастаржэ-влакым—мурызым, куштызым, музыкантым, йомак колтышым, почэламут ойлышым воспитатлыза.

Мэ производство д э н йал озанлыкыштэ в э л э огыл, оборон пашаштат стахановэц лийшаш улына. Мэ комсомолэц-стахановэцвлак чыла комсомолэц дэн молодьожым ӱжына: 1937 ийыштэ ворошиловла лӱйышым, парашьутистым, ГТО, ГСО, ПВХО значкист влакым шуко йамдылаш, осоавиахим организацым чыла сэмынат пэнгыдэмдаш, осоавиахим XI шэ лоторэйын билэтшым жапыштэ калык коклаш шарэн пытараш.

М. ГОРЬКИЙ

АВАЖЭ

(„АВАЖЭ" ПОВЭСТЬ ГЫЧ)

Самбар шуо. Ава тудым пӧлэмыш пуртыш. Уна-шамыч ӱстэл йыр шинчат, а Наташа кнагам кучэн пусакыштэ лампэ йӱмалнэ шинча.

— Йэнг-шамычын молан томам илымыштым палэн налашлан—Наташа кутыра.

— Молан нуно ышкэшт томам улыт,—хохол йэшара.

— Кузэ илаш тӱналмыштым ончалаш кӱлэш...

— Ончыза, танг-шамыч, ончыза!—чай пыштышыжла аважэ вучымалта.

Чылан шып лийыч.

— М о м вӱдылыштат, авый?—сангажым куптыртэн Павыл йодо.

— Мый?—тудо йыр ончальэ, ужэш: чылан тудын ӱмбак ончат, вара ӧрмалгэнрак каласыш:

— Мый так ышкэ шотэм дэнэ, ончалза, манам!

Натамат, Павылат воштыл колдышт, а хохол маньэ:

— Чайэтлан тау, ньэнько!

— Йӱнжӧ ода ул, таум каласэда!—ава йӧклана. Вара эргыжэ ӱмбак ончалат:

— Мый ом мэшайэ дыр?—маньэ.

Наташа ваш мутым пуыш:

— Ой, кувай, оза улатат, уна-шамычлан кузэ мэшайэт?

Вара йоча сэмынак нэчкын йодо:

— Кувай, чайэт вашкэрак пу! Йӧлэм кылмэн, уло капэм чытыра!

— Пушаш, пушаш!—аважэ вашкэн пэлэштыш.

Ик чашка чайым йӱат, Наташа ласканрак шӱлалтыш, ӱп пуэмжым тупышкыжо лупшальэ, тӱкӧ (нарынчэ) коман, сӱрэтан кнагам лудаш тӱнгальэ. Аважэ, мэшайаш огыл манын, чашка йӱк ыштыдэ чайым тэмкалэн, ӱдырын шуйалтэн лудмыжым колыштэш. Ӱдырын йандар йӱкшӧ самбар чожгыжмо дэнэ иктэш ушна, ир калыкын мландэ шэлшыштэ (пэщэра) почангын, кӱй моклака дэнэ йанлыкым пуштэдэн илымыжэ нэргэн тасмала ийын коштэш, колыштшын вуйышкыжо пурэн, вэрлана. Ты каласкалмаш авалан йомакла тучэш, садлан „ты каласкалымаштэ нимо йӧрдымат укэ", манын ойлаш шонэн эргыжэ ӱмбак ала мызар пачаш ончальэ. Каласкалмым колышт тудо пэш вашкэ нойыш, нигэлан палтардэ эргыжэ дэнэ уна-шамычым ончыштал тӱнгальэ.

Павыл Наташа дэн йыгырэ шинча; Павыл нигудыж дэчат сӧрал койэш. Наташа кнага ӱмбак пӱгырнэн сангаш толшо ӱпшым чӱчкыдын тӧрлалтылэш.Жапын вуйжым рӱзалтэн, йӱкшым волтэн, кнагаш ончалдэ, колыштшо-шамыч ӱмбак ончэн шотшо дэнэ ала мом ойла. Хохол лопка онгжо дэнэ ӱстэл ӱмбак возынат, шинчажэ кужу ӧрыш (усы) мучашыжым ужаш тӧчышыла шӧрын онча. Вэсовщиков копаж дэнэ пул вуйжым руалтэн, тура шинчын; шинча-пундымо, вычкыж тӱрван шадран шӱргыжӧ, маскэ сэмынак огэш тарванэ, шып шога. Шинчажым пыч-пыч ыштыдэ ышкэ шӱргӧ чурийжым йолгышшо той самбарыштэ ончэн, шӱлыдымыла вэлэ койэш. Изи Фэдьа лудмым колыштын, кнага почэш ойлышыла шыпак умшажым тарватылэш, а тудын йолташыжэ кыньэр-вуйжо дэнэ пул вуйышкыжо пӱгырнэн, онгылаш лужым копашкыжэ пыштэн, ала мом шонкалэн, шыргыжэш. Павыл дэнэ ик вэрэш толшо йошкар чурийан, кудыр ӱпан куанышэ шинчан рвэзыжэ, шижамат, ала мом пэлэштынэжэ, садлан чарныдэ вэрыштыжэ тарванылэш; вэсыжэ-в о л г ы д о ӱпан,—кидшэ дэнэ вуйжым нийалкалэн кӱварыш онча да, шӱргыжӧ ок кой. Пӧлэмыштэ ала молан пэш сайын чучэш, утларакшэ авалан. Тудо Наташан йӱкшым колыштын ышкэ рвэзэ годсо воштыл-модмо касым, арака дэнэ ӱпшалтшэ качэ-шамычын кэлэсыр, шолдра ойыштым, мыскараштым ушэштарэн, шаршымыжэ сэмын утыр шӱмжӧ ишнымыла чучэш.

Марийжын тулартымыжат ушышкыжэ возо. Ик модмо (йуарлымэ) кас Микалэ тудым пичкэмыш пӧртончылан руалтэн кучыш, уло капшыгэ пырдыж вэлэн ишэн, шыдын кӧргӧ йӱк дэнэ йодо:

— Мыланэм марлан толат?

Плагилан пэш нэлын йӧсын чучо, а кэлэсыр пӧрйэнг тудын онгжым туржаш да туржэш, нэржым шупшкэдэн, арака пушан шӱлышыж дэнэ шӱргышкыжӧ пуэн. Тудо кид гычшэ утлаш тӧчэн ӧрдыжкӧ куржнэжэ ыльэ.

— Кушко!—маскала мӱгыралтыш.—Тый—ойло, ну!

Тудо вожылмыж дэнэ йӱкым пуаш тоштын огыл.

Ала кӧ пӧрт омсам почо. Микалэ тудым вашкыдэ колтыш, каласыш:

— Рушарньан туларташ колдэм,—маньэ.

Колдышак.

Ава кугун шӱлалтышат, шинчажым пэтырыш.

—Ожнысо илышым огыл, кузэ ончыкыжо илаш кӱлэш—тэвэ мом мый шинчынэм,—пӧлэмыштэ Вэсовщиковын йӱкшӧ шокта.

— Тугэ шол!—йошкар чурийан рвэзэ кыньэлшыжла пэлэштыш.

— Ом кӧнӧ!—Фэдьа кычыральэ.

Ӱчашымаш. Мут-шамыч тул ора гыч чуйгыктышэ тул йылмыла йолгаш тӱналыч. Ава мо нэргэн ӱчашымыштым огэш умло. Чылажтынат шӱргӧ чаткатугэ тарай гай йошкаргэн, тугэ гынат, иктыштат сырэн огыт ул, шакшэ мутшымым иктат ойлэн огыл.

(Мучаш 4-шэ могырышто)

Мари йылмэ наук конфэрэнцэ зал гыч

7 йанварыштэ эр гычак тӱҥалын кас мартэн Сапайэв дэн Борисов йолташвлакын докладышт почэш прэний лийэ. Тидэ кэчын чылажэ 22 йэҥ кутырэн.

Кас засэданьыштэ Мари АССР Исполнитэльнэ Комитэт вуйлатышэ И. Пэтров йолташ кутырыш. Конфэрэнцэ дэлэгат-влак Иван Пэтровичым пэш чот совым кырэн ваш лийыч.

8 йанварын эр засэданьыштыжэ Сапайэв дэн Борисов йолташ-влакын докладышт почэш прэньэ лийэ.

Кас засэданьыштэ наук акадэмий аспирант К. Чэткаров дэн МарНИИ дирэктор Пайбэрдин йолташ-влакын прэнийыштэ ойлымышт дэч вара Борисов дэн Сапайэв йолташ-влак кошартыш мутым кала ышт. Доклад почэш пунчалым ышташ конфэрэнцэ 13 йэҥан комисым сайлыш.

Тидэ засэданьыштак конфэрэнцэ дэлэгат-влак талын совым кырэн Сталин йолташлан саламлымэ тэлэграммым пэнгыдэмдат.

9 йанварь кэчын, эр засэданьыштэ Мари алфавитым вэсэмдымэ нэргэн докладым профэссор Н. Ф. Йаковлэв дэн мари лингвист Г. Г. Кармазин йолташ-влак докладым ыштышт.

10 дэн 11 йанварыштэ доклад-влак почэш прэньэ лийын.

Йошкар-Оласэ пионьэр-влак канымэ годым курыкышто мунчалтат.

КАЛЫК ПЭРЭПИС САЙЫН ЭРТЭН

Тэний 6 йанварыштэ Совэт Ушэм мучко калык пэрэпис эртыш. Тидэ кэчэ ССР Ушэмын историйыштыжэ кугу сэҥымашым итоглымо кэчэ лийын пура. Тудо кодшо ийлаштэ эртарымэ калык пэрэпис дэч поснак кугу значэньан да кугу ойыртэман. Тидым мэ 1926 ийыштэ эртарымэ калык пэрэпис дэнэ таҥастарымашттэ раш ужына.

1926 ийсэ калык пэрэпис у экономик политикын пэрвой жапыштыжэ эртаралтын, а тэнийсэ калык пэрэписым у экономик политикын пытартыш жапыштыжэ эртарымэ. Лу ий ончыч эртарымэ калык пэрэписын тыгай ойыртэмжэ уло: тунам грамотность об щэ вэлэ ончыкталтын, а кызыт грамотностьын могай стэпэньжымат раш ончыктымо. Кызытсэ пэрэписыштэ класс шот ок ончыктал. Моланжэ палэ; вэт 1926 ий дэч вара ССР Ушэмын экономикыштыжэ пэш кугу вашталтыш-влак лийыныт. „ССР Ушэм экономикыштэ лийшэ нинэ вашталтышлан кöра мэмнан общэствын классово структуржат вашталтын“ (Сталин). Тунам папазэ класс, крэсаньык класс, интэллигэнцэ ыльэ. А кызыт тошто сэмын умлымаштэ класс укэ. „П а ш а з э класс да крэстьанствэ коклаштэ, тугак нинэ класс да интэллигэнцэ коклаштэ ушшо о й ы р т э м пытэн толэш... Сандэнэ тэнийсэ пэрэписыштэ класс шотым ончыктымын нымогай кӱлэшыжат укэ. Тэнийсэ пэрэписыштэ класс олмэш социальнэ группо гына ончыкталтэш.

Мари рэспубликыштэ калык пэрэписым сайын йамдылалтын ваш лиймэ. Йамдылалтмэ жапыштэ калык коклаштэ массэ - политик пашам кумдан шарымэ ыльэ. Пэрэписын политик значэньыжым умылтараш Йошкар - Олаштэ гына 40 комунист-влакын ойырымо ыльэ. Тыгак комсомол организацэ-влакат пэрэпис эртарымаштэ пэш кугу полшым пуэныт. Массэ пэрэписын значэньыжым кэлгын умлэн. Сандэнак 6 йанварысэ пэрэписым сайын, кугу активность дэнэ эртарымэ.

Москошто грузин искусство ончымо дэкадэ почылтын

5 йанварь кастэнэ Москошто грузин искусствэ ончымо дэкадэ почылтын. Тидэ кэчыштэ Тблиси Кугыжаныш опэр дэн балэт тэатр ССР Ушэм Кугыжаныш Акадэмичэский Кугу тэатр сцэнэш ышкэ пэрвой „Даиси“ („Сумэрки“) спэктаклылым ончыктэн.

8 йанварыштэ тидэ тэатрэшак грузин музык, муро дэн куштымаш лийын.

9 йанварыштэ Кугыжаныш Акадэмичэский Кугу тэатрыштак Грузин калык артист М. А Баланчивадзэн „Дарэджан Цбиэри („Коварнэ Дарэджан“) опэржым ончыктэн. Опэрым Грузин калык артист А. Цуцунов вуйлатэн.

Чыла постановкым ончаш Сталин, Молотов, Ворошилов, Каганович, Орджоникидзэ, Микойан йолташ-влак да партий дэн правитэльствын моло вуйлатышыштвлакат мийэныт.

Тöрлатымаш

8 йанварыштэ лэкшэ „Р. К.“ газэтын ончыл страницыштыжэ, мари йылмэ наук конфэрэнцэ нэргэн возымо статьаштэ, кум вэрэ „6 дэкабр“ манын йоҥгылыш сэралтын. Тудым „6 йанварыштэ“ манын лудман.

Тидэ номырыштак (3-шо страницыштэ) Содоронын кусарымэ Пушкинын почэламут йӱмалнэ „1828 ий“ манын лудман.

Титакан - влаклан мэрым ыштымэ.

Рэдакцэ.

А В А Ж Э

(МУЧАШ)

— Ӱдыр дэч аптыранат!—ава шонэн пыштыш. Авалан Наташан чурийжак кэлшэн, нинэ рвэзэ качэ-шамыч Наташалан, пуйто, икшывышт вэлэ, нуным тудо тугэ эскэрэн.

— Туркалтыза, йолташ-шамыч!—Наташа вэлэта пэлэштыш. Чылан Наташам ончал колдышт, шып лийыч.

— Мланна чылажымат шинчаш кӱлэш маншэ, чынжымак ойла. Пычкэмыш йэҥлан шкэнам палтарнэна гын, ушнам волгалтараш кӱлэш, йэҥ йöд мо годым öрын шогымо ынжэ лий, чыла йодышланат раш, чын ойым пуэн моштыман. Мланна чыла чынымат, чыла шойамат шинчаш кӱлэш...—Наташа манэш.

Хохол колыштын, Наташан ойжылан кэлшэн, вуйжым савэн шинча. Вэсовщиков, йошкар чурийан дэнэ Павыл дэнэ пырльа толшо рвэзэ—кумытын ик группын шогэныт, ала молан авалан кэлшэн огыт ул. Наташа шыпланымэк, Павыл кынэл шогальэ, тыматлын йодо:

— Вара мыланна тэмаш гына кӱлэш мо? Укэ!—мамын кум йэҥ ӱмбак тура ончэн ышканжэ ышкэ пэлэштыш.—Мэмнан шӱйышлына шинчышэ, мэмнан шинчанам пэтыраш шонышо-шамычлан „мэ чыла ужына,—мэ аҥыра она ул, йанлыкат она ул, мэмнанат кочмо гына огыл, айдэмэ сэмын илымына шуэш!“—манашна кӱлэш Шкэнан тушманланна тыгэ руэл пуман: нуно мыланна каторга илышым пыжыктэн пуэныт гыват, тидэ илыш млавна уш потыштэ нунын дэнэ тöр, нуно дэчат кӱшнырак лийаш ок машайэ.

Ава эргыжын ойжым колыштэш. Устан ойлымыжлан шӱмжö куанэн пыртка.

— Тэмын илышэ шагал огыл, раш йэҥ укэ!—хохол кутыра.—Тидэ шӱшö илыш куп коч ончыл сай, поро кугыжанышыш лэкташлан кӱварым мланна ышташ логалэш, тэвэ мэмнан пашана, йолташ-шамыч!

— Кучэдалаш жап шуын, кид парэмдаш жап укэ!—кöргö йукшö дэнэ Вэсовщиков ваштарэш пэлэштыш.

Мöҥгышкыжт кайаш тарванымышт годым, пэл йӱдат эртэн ыльэ. Эн пэрвойак Вэсовщиков дэнэ йошкар чурийан кайаш тарванышт, тидэ адакат авалан ыш кэлшэ.

— Иш, кузэ вашкат!—кайшэ-шамычлан кумалын кöргыштыжö шоналтыш.

— Мыйым ужатэт, Находка?—Наташа йодо.

— Кузэ ом ужатэ!—хохол маньэ.

Наташан кухньышто чиймыжэ годым, ава тудлан:

— Тэлэ жаплан чулкат пэш вычкыж! Мый тыланэт мэж чулкам пидам, йö ра?—маньэ.

— Тау лийжэ, Пэлагэй Ниловна! Мэж чулка йолым пэш чыгылта!—Н а т а ш а воштылмо йöрэ пэлэштыш.

— А мый тыланэт чыгылтыдымым пидам!

Ава эргыжэ ӱмбак шинчам кумалдэнрак тура ончэ, садлан авалан вожылмыла тучо.

— Нэлэш ит нал, мый йöратымэм дэнэ тыгэ,—эрвын маньэ тудо.

— Ой, могай сай ӱдрамаш улат!—Наташа эркын йӱкым пуышат, содор гына кидшым кормыштальэ.

— Сай малэ, вьэнько!—аван шинчашкыжэ тура ончэн хохол пэлэштыш да, Наташа почэш пöртончык ошкыльо.

Ава эргыжэ ӱмбак онча ыльэ—тудо п ö л э м омса аҥыштэ шыргыж шога.

— Мом воштылат?—аважэ аптыранэнрак йодо.

— Так, вэсэла!

— Тугэ, мый шонго, аҥыра улам, тугэ гынат, сайжым мыйат умлэм,—ава пэлэштыш, йӱкыштыжö изи обидэ шоктыш.

— Ну, нымат огыл!—Павыл маньэ.—Каналтэ, жап йатыр лийын вэт!..

— Возам вэлэ!

Ава ӱстэл воктэн тощкышт чашка ӱзгарым погаш тӱҥальэ, ышкэжэ кас сай эртымылан куанэн.

— Пэш сай шонэн моштэнат, эргым!—маньэ тудо—хохол сай айдэмэ, а ӱдыржö—могай ушан айдэмэ! Кö тудо?

— Туныктышо! — Павыл пöлэм мучко коштын кӱчыкын пэлэштыш.

— То-то—пэш нужна (йорло)! Плокан чийэн,—ак, пэш плокан! Кылмэн пужалэт кэртэш. Ачажэ-аважэ кушто?

— Москошто!—Павыл маньат, аважэ ваштарэш шогалын, сэрьйозно, талын огыл кутыраш (мутланаш) тӱҥальэ:

— Колышт-йан, авай тудын ачажэ пэш пойан, кӱртньö дэнэ торгайа, ала мызар пöртшö уло. Тыгай корно дэнэ каймыжлан ачажэ тудым поктэн луктын. Тудо шокшо пыжакшэш кушкын, мо кӱлэш, чыла лийын, а ындэ ужат йӱдым шым мэҥгэ коклам шкэтын кайа, шкэтын...

Аважэ öрö. Тудо пöлэм покшалнэ шогылтын, шинчажым пыч пыч ыштэн, йӱк пудэ эргыжым онча. Вара эркын йодо:

— Олаш кайа мо?

— Олашкэ.

— Ой, кузэ ок лӱд?

— Шкат ужат—ок лӱд!—Павыл шыргыжальэ.

— Молан кайыш? Малыжэ ыльэ,—коктын маланальэ!

— Оҥай огыл! Эрдэн мэмнан дэч каймыжым ужын кэртыт, а тидэ мыланна ок кэлшэ.

Аважэ шоналтэнрак окнаш ончальэ, вара эркын йодо:

— Мо тыштэ шучкыжо уло, ом умло, Паша; тыштэ нимо осалжат укэ вэт?

Тудо ышканжэ ышкэ ӱшанэн огыл, садлан рашыжым эргыж дэч колмыжо шуын. Эргыжэ тыматлын шинчашкыжэ ончэн, пэнгыдын каласыш:

— Осалжэ—укэ. Кэч кузэ гынат, мэмнан ончылно чыланат—тӱрма Тый тидым шинчэн лий...

Отв. рэдактор—
В. Т. ТИМОФЭЙЭВ.

Упол. Марлита № 7. Тираж 2095 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган. Савыктышэ „М. К.“